Vlaams Parlement

SCHRIFTELIJKE VRAAG

nr. 65
van **DANIËLLE VANWESENBEECK**
datum: 24 oktober 2017

---

aan **PHILIPPE MUYTERS**
VLAAMS MINISTER VAN WERK, ECONOMIE, INNOVATIE EN SPORT

Innovatiesteun aan bedrijven - Terugvordering

Het Vlaams Agentschap voor Innoveren en Ondernemen (VLAIO) heeft als rol het stimuleren van ondernemerschap en het ondersteunen van de groei van ondernemingen. VLAIO doet dit onder andere door het toekennen van economische en innovatiesteun.

In het Rekeningenrapport 2016 (p. 64) merkt het Rekenhof op dat terug te vorderen subsidies niet steeds worden geïnd: "Een belangrijk deel van de terug te vorderen subsidies wordt niet geïnd. De provisie voor dubieuze debiteuren is voor een geschat bedrag van 12 miljoen euro ondergewaardeerd."

1. Bedrijven die innovatiesteun krijgen, dienen te voldoen aan enkele voorwaarden.
   a) Welke voorwaarden worden opgelegd aan bedrijven eens de innovatiesteun werd toegekend? Aan welke voorwaarden dienen bedrijven te voldoen opdat de toegekende steun definitief kan worden behouden?
   b) Hoe wordt de naleving van de aan bedrijven opgelegde voorwaarden opgevolgd? Hoe en door wie gebeurt dit?
   c) Wat zijn de gevolgen wanneer een bedrijf dat innovatiesteun heeft verkregen, uiteindelijk de opgelegde voorwaarden niet of onvoldoende naleeft?
   d) Op basis van welke gronden kan toegekende innovatiesteun worden teruggevorderd? Welke feiten kunnen aanleiding geven tot een procedure tot terugvordering van toegekende innovatiesteun?
   e) Kan de minister de procedure voor terugvordering van toegekende innovatiesteun toelichten? Welke stappen worden hier gevolgd voor het verkrijgen van terugbetaling van toegekende innovatiesteun?
2. Kan de minister voor de periode vanaf 2010 tot op heden een jaarlijks overzicht geven van (indien mogelijk graag een onderscheid tussen de verschillende steuninstrumenten):
   a) het aantal bedrijven bij wie er een grond voor gehele of gedeeltelijke terugvordering van toegekende innovatiesteun (bijvoorbeeld niet-naleving van de contractuele voorwaarden) werd vastgesteld;
   b) de terug te vorderen bedragen met betrekking tot de sub deelvraag 2a bedoelde dossiers?

3. Ten aanzien van hoeveel van de sub deelvraag 2a bedoelde bedrijven werden effectief stappen gezet voor gehele of gedeeltelijke terugvordering van toegekende steun? Graag een jaarlijks overzicht voor de periode vanaf 2010 tot op heden.
4. Kan de minister voor de periode vanaf 2010 tot op heden een jaarlijks overzicht geven van (indien mogelijk graag een onderscheid tussen de verschillende steuninstrumenten):
   a) het aantal van de sub deelvraag 2a bedoelde bedrijven dat effectief de teruggevorderde steun heeft terugbetaald;
   b) hoeveel van de sub deelvraag 2b bedoelde bedragen effectief werden terugbetaald?

5. In het Rekeningenrapport 2016 (p. 64) merkt het Rekenhof op dat terug te vorderen subsidies niet steeds worden geïnd.
   a) Hoe staat de minister tegenover deze opmerking van het Rekenhof voor wat de innovatiesteun betreft?
   b) Hoeveel van de in de periode 2010 tot op heden terug te vorderen innovatiesteun werd effectief gerecupereerd?
   c) Welk totaalbedrag aan innovatiesteun staat heden nog open voor terugvordering? Wat is de verwachte inningsratio? Hoe verhoudt zich dit tot het bedrag van 12 miljoen euro voor dubieuze debiteuren waarnaar het Rekenhof verwijst?
   d) Welke acties zullen nog ondernomen worden voor het recupereren van de betreffende bedragen?

PHILIPPE MUYTERS
VLAAMS MINISTER VAN WERK, ECONOMIE, INNOVATIE EN SPORT

ANTWOORD
op vraag nr. 65 van 24 oktober 2017
van **DANIËLLE VANWESENBEECK**

---

1. a) In de bedoelde periode vanaf 2010 tot heden werd innovatiesteun aan bedrijven toegekend op basis van het Besluit van de Vlaamse Regering van 12/12/2008 tot regeling van de Steun voor Projecten van Onderzoek en Ontwikkeling van het bedrijfsleven in Vlaanderen (BS10/03/2009).

   Met ingang van 1 oktober 2017 wordt deze innovatiesteun toegekend op basis van het Besluit van de Vlaamse Regering van 12/05/2017 tot regeling van steun aan ondernemingen voor onderzoek en ontwikkeling met een kennisintensief karakter in Vlaanderen (BS 20/06/2017) of op basis van het Besluit van de Vlaamse Regering van 12/05/2017 tot regeling van steun aan ondernemingen voor onderzoek en ontwikkeling (BS 22/06/2017).
   Deze regelgeving bevat de basisvoorwaarden waaraan de gesubsidieerde bedrijven moeten voldoen.
   Na de steuntoekenning wordt met de begunstigde bedrijven een steunovereenkomst afgesloten. Deze overeenkomst heeft de juridische vorm van een "toetredingsovereenkomst" en bestaat standaard uit twee delen.
   Het eerste deel betreft "de Algemene Voorwaarden Innovatiesteun", welke online kunnen geraadpleegd worden (voor de huidige versie: https://www.iwt.be/sites/default/files/subsidies/documenten/VLAIO_innovatiesteun_algemene_voorwaarden_versie_2017.1.pdf; ook eerdere versies kunnen daar gevonden worden). In dit deel van de overeenkomst worden de basisvoorwaarden vastgelegd, onder meer de valorisatieverplichtingen, meldingsplicht, verslaggeving, controle, …

   Het tweede deel van de overeenkomst betreft de "Projectspecifieke Voorwaarden". In dit deel van de overeenkomst worden de "variabele" elementen van de steunovereenkomst vastgelegd: identificatie van begunstigde, contactgegevens, data voor verslaggeving, data voor (voorziene) uitbetaling van voorschotten op en eindbedrag van de subsidie. In dit deel kunnen ook bijkomende voorwaarden worden opgelegd, welke diverse vormen kunnen aannemen: medeondertekening door (buitenlandse) moedervennootschap, tussentijdse evaluaties, behalen van specifieke mijlpalen, financiële voorwaarden, …

   Deze voorwaarden worden in een informatica-applicatie ingevoerd die de opvolging ervan vergemakkelijkt. In principe is de uitbetaling van een voorschot of de eindbetaling van de subsidie telkens aan de invulling van een of meerdere voorwaarde(n) verbonden.

   b) Krachtens de onder a) vermelde regelgeving gebeurt de opvolging door het Beslissingscomité bij het Hermesfonds. Via delegatie gebeurt de opvolging in praktijk door het personeel van het Agentschap Innoveren & Ondernemen en in dit geval specifiek door de afdeling Innovatiesteun.
   De opvolging kan ingedeeld worden in twee vormen: de "gewone" en de "bijzondere" opvolging.
   Voor elk gesteund project wordt een projectadviseur aangesteld die instaat voor de (inhoudelijke) opvolging van het project, indien nodig bijgestaan door een financieel en/of een juridisch adviseur. Dit gebeurt doorgaans aan de hand van op

te leveren documenten en informatie zoals vastgelegd in de steunovereenkomst. Het gaat hierbij hoofdzakelijk om inhoudelijke projectverslaggeving enerzijds en financiële verslaggeving (aanvaardbare kosten) anderzijds. In principe wordt de inhoudelijke verslaggeving opgevolgd door de projectadviseur. De financiële verslaggeving wordt in samenspraak met de projectadviseur, gecontroleerd door de verificatiedienst. Bij afsluiting van het project worden de valorisatieperspectieven (her)bekeken en afspraken gemaakt over eventuele valorisatieverslaggeving. Ook deze verslagen worden opgevolgd door de projectadviseur. Tussentijdse interactie is uiteraard altijd mogelijk indien dit nodig of nuttig wordt geacht door de projectadviseur of de begunstigde onderneming.
Naast deze gewone projectopvolging, is ook een standaardprocedure uitgewerkt voor specifieke incidenten. In deze bijzondere opvolging wordt gereageerd op niet-courante afwijkingen van de gebruikelijke gang van zaken. Hier zal altijd geval per geval een beoordeling plaatsvinden, maar zoveel als mogelijk volgens een vast stramien (met respect voor de gelijke behandeling enz.).
Dergelijke gevallen kunnen projectgebonden zijn en worden dan doorgaans in het kader van de gewone opvolging gedetecteerd. Sommige incidenten zijn daarentegen eerder ondernemingsgebonden. Ook hier speelt de gewone opvolging een rol. Voor een belangrijk deel van deze bijzondere opvolging doet het Agentschap Innoveren & Ondernemen verder beroep op dagelijkse informatie aangeleverd door een onafhankelijke organisatie. Het gaat hier louter om objectieve (ondernemings)gegevens, zonder verdere inhoudelijke informatie.

c) Na vaststelling van een incident, is het standaardprocedure dat de betrokken onderneming een formele brief krijgt met de vraag om uit te leggen wat er gebeurt en wat de implicaties zijn voor de uitvoering (lopende projecten) en/of de valorisatieperspectieven en –strategie (projecten in valorisatie).
Indien er nog betalingen openstaan, wordt de uitbetaling van de (voorschotten) op de subsidie alleszins voorlopig opgeschort. Deze opschorting duurt totdat het Agentschap Innoveren & Ondernemen voldoende informatie heeft verkregen. Op basis van de door de onderneming verstrekte informatie, wordt beoordeeld of bijkomende voorwaarden moeten worden opgelegd en/of andere maatregelen moeten genomen worden. Steeds wordt maximaal gezocht naar een positieve oplossing, waarbij de projectuitvoering en/of valorisatie terug binnen de opgelegde (eventueel nieuwe) voorwaarden kan gebeuren.

   Indien herstel niet mogelijk is, zal het Agentschap Innoveren & Ondernemen, na ingebrekestelling, kunnen overgaan tot herziening en gehele of gedeeltelijke terugvordering van de subsidie (artikel 10 en 11 van de Algemene Voorwaarden Innovatiesteun) en beëindiging van de overeenkomst (artikel 12 van de Algemene Voorwaarden Innovatiesteun).

d) De subsidieovereenkomst voor innovatiesteun bevat standaard verschillende clausules die het Agentschap Innoveren & Ondernemen de mogelijkheid geven de uitbetaling van de subsidie in eerste instantie op te schorten en vervolgens te herzien en terug te vorderen. Deze zijn vastgelegd in artikel 9 t/m 11 van de Algemene Voorwaarden Innovatiesteun en worden desgevallend aangevuld met specifieke bijzondere voorwaarden geformuleerd per bedrijfsproject. De meest relevante standaardgronden voor herziening en terugvordering van de innovatiesteun zijn:
   - niet-naleving van de informatie- en raadplegingsprocedures bij collectief ontslag van het personeel;
   - niet-vervulling van de meldings- en informatie- en verslaggevingsverplichtingen en meer in het algemeen de wettelijke verplichtingen en verplichtingen voortvloeiend uit de subsidieovereenkomst;
   - niet-vervulling van de gefactureerde en opeisbare financiële verplichtingen ten overstaan van betrokken onderzoeksinstellingen in de bedrijfsprojecten;

- niet-naleving van de voorwaarden waaronder de steun is toegekend.

Op het gebied van valorisatie bepaalt de standaardclausule dat de subsidie kan teruggevorderd worden als (1) het project resultaten oplevert en (2) de valorisatie (deels) in het buitenland gebeurt en (3) er onvoldoende valorisatie is in de EER (minimaal 10-voud van de subsidie). Effectieve valorisatie in Vlaanderen en – bij uitbreiding – de EER wordt contractueel niet (meer) verplicht indien het project technisch mislukt is en/of geen valoriseerbare resultaten heeft opgeleverd, incl. valorisatie die (bedrijfs)economisch niet haalbaar is.
Binnen deze rationale van de subsidiëring van bedrijfsprojecten en binnen dit contractueel kader wordt onderzocht of er juridische gronden zijn voor een eventuele terugvordering van in het verleden toegekende subsidies.

e) Op het vlak van terugvordering kan een onderscheid gemaakt worden tussen 3 categorieën:
   1. Terugvordering van teveel uitbetaalde voorschotten;
   2. Terugvordering als sanctionerende maatregel (bv. wegens contractbreuk, …);
   3. Terugvordering naar aanleiding van faillissement.

   De terugvordering in de eerste categorie wordt vastgesteld in het kader van de eindverificatie van het project op basis van de financiële verslaggeving. Indien daaruit blijkt dat het uiteindelijke subsidiebedrag kleiner is dan de al uitbetaalde voorschotten, wordt het verschil teruggevorderd. De betrokken ondernemingen worden daartoe aangeschreven met het verzoek tot terugbetaling over te gaan. Indien het gaat om een herziening en terugvordering wegens inbreuk op de voorwaarden, dan zal in eerste instantie in een aangetekende brief de inbreuk, de beslissing tot herziening en (het bedrag van) de terugvordering worden gemeld.

   Bij niet-betaling binnen de gestelde termijn, zal een aanmaning worden verzonden.
   Als betaling alsnog uitblijft, kan de invordering overgedragen worden aan de Centrale Invorderingscel van de Vlaamse Overheid. Dit is enkel mogelijk voor zover de terugvordering niet betwist wordt. In geval van betwisting moet de terugvordering via gerechtelijke weg gebeuren.

   Zodra een onderneming die innovatiesteun ontvangt failliet verklaard wordt, worden de projecten geïdentificeerd waarin het betrokken bedrijf begunstigde is. Gaat het om projecten in valorisatie (waarvan de eindverificatie gebeurd is en de subsidie volledig is uitbetaald), dan wordt de curator aangeschreven en gewezen op eventuele openstaande valorisatieverplichtingen.
   In geval van faling van ondernemingen met projecten in uitvoering of waarvan de financiële eindverslaggeving nog niet werd geverifieerd, dan zal formeel een vordering in het faillissement worden ingediend volgens de procedures vastgelegd in de faillissementswetgeving. De vordering betreft dan de al uitbetaalde voorschotten (waarvoor nog geen kosten ter verantwoording werden bewezen). Dit gebeurt rechtstreeks door het Agentschap Innoveren & Ondernemen op de griffie van de bevoegde rechtbank en tegenwoordig online via RegSol.be. Dergelijke vorderingen leveren zelden een dividend op, aangezien de vordering (van het Hermesfonds) niet bevoorrecht is.

2. Antwoord op vragen 2 a) en b) in onderstaande tabel:

Jaar	aantal bedrijven met terugvordering (2.a)	totaal bedrag van de terug-vorderingen (2.b)
2010	61	€ 1.253.651,72
2011	65	€ 1.080.534,42
2012	41	€ 922.387,36
2013	68	€ 4.888.800,59
2014	54	€ 2.362.604,10
2015	48	€ 2.096.117,91
2016	40	€ 1.738.325,70
2017	66	€ 4.085.223,57
		€ 18.427.645,37

3. Er werden voor alle bedrijven die (deels) onterechte steun kregen, stappen gezet om de te veel betaalde middelen terug te vorderen, en dit volgens de modaliteiten vermeld onder vraag 1. e).

4. Antwoord op vragen 4 a) en b) in onderstaande tabel:

Jaar	aantal bedrijven die hebben terugbetaald (4.a)	totaal bedrag van de terug-betalingen (4.b)
2010	61	€ 1.253.651,72
2011	65	€ 1.080.534,42
2012	41	€ 922.387,36
2013	53	€ 2.631.629,83
2014	51	€ 2.186.445,75
2015	46	€ 2.059.969,72
2016	33	€ 1.017.534,04
2017	45	€ 3.301.037,76
		€ 14.453.190,60

5. a) De opmerking van het Rekenhof slaat quasi uitsluitend op het luik economische steun aan bedrijven door het Hermesfonds – zie ook SV 63.

   b) Van de € 18.427.645,37 aan vorderingen werd tot op heden € 14.453.190,60 effectief gerecupereerd.

   c) Er staat momenteel nog een bedrag van € 3.974.454,77 aan vorderingen open. De verwachte inningsratio is eerder beperkt en ligt wellicht niet hoger meer dan 10%.
   De door het Rekenhof vooropgestelde onderschatting van de provisie voor dubieuze debiteuren van € 12 miljoen heeft quasi uitsluitend betrekking op het luik economische steun aan bedrijven door het Hermesfonds – zie ook SV 63.

   d) De reeds ondernomen acties voor het recupereren van de vorderingen worden onverminderd verdergezet – zie vraag 1.